

OBSAH

Proslov Benedikta XVI. ke světu kultury	5
Předmluva k třetímu vydání	13
Předmluva k druhému vydání	14

ÚVOD: GRAMATIKA A ESCHATOLOGIE	17
--	----

Literatura „prescholastická“ a literatura „monastická“. – Prolog Petra Lombardského k listům svatého Pavla. – Prolog svatého Bernarda ke *Kázání na Píseň písni*: kontemplace, teologie a poezie. – Literární umění a věčný život.

První část

UTVÁŘENÍ MONASTICKÉ KULTURY

PRVNÍ KAPITOLA: OBRÁCENÍ SVATÉHO BENEDIKTA	25
--	----

Život svatého Benedikta: jeho studia a jeho útěk. – *Řehole* svatého Benedikta: předpokládá vzdělané mnichy. – Co je *lectio a meditatio*. – Studium gramatiky u svatého Benedikta. – Studia u Cassiodora. – Význam problému monastických studií.

DRUHÁ KAPITOLA: SVATÝ ŘEHOŘ, UČITEL TOUHY	37
---	----

Svatý Řehoř teolog. – Jeho vliv. – Jeho vzdělání a povaha. – Jeho pojetí křesťanského života a modlitby. – Silný prožitek lidské ubohosti. – Zkroušenost: odpoutanost a touha. – Vlastnění a čekání. – Poznání v lásce. – Nalezený pokoj.

TŘETÍ KAPITOLA: KULT A KULTURA	47
--	----

V karolínské době se monastický jazyk a kultura dotvářejí. – Mnišští misionáři a reformátoři jsou zároveň gramatiky. – Svatý Bonifác. – Obnova liturgie a obrození klasických studií. – Paulus Diaconus. – Alcuin. – Svatý Benedikt Aniánský. – Notker a náboženská poezie. – Smaragd: křesťanská gramatika a mnišská spiritualita. – Spojení antické literatury s biblickou a patristickou tradicí. – Středověká latina.

Druhá část

ZDROJE MONASTICKÉ KULTURY

ČTVRTÁ KAPITOLA: ODDANOST NEBI	62
--	----

Literatura přesahu. – Symboly povznesení: Jeruzalém, nanebevstoupení, proměnění Páně, andělé, let a křídla, toužení po výšinách, slzy radosti. – Rajská sláva. – Témata anticipace: čas věnovaný odpočinku, sabbat, lůžko a spánek. – Touha, nynější podoba lásky.

PÁTÁ KAPITOLA: POSVÁTNE PÍSEMNICTVÍ	77
Gramatika, úvod do Písma svatého. – Aktivní četba. – Reminiscence. – Digrese. – Biblická imaginace. – Slovník: biblické ctnosti. – Exegeze prostřednictvím konkordance. – Využití naturalistů. – Bible, zrcadlo duše. – Náboženská hodnota Starého zákona. – Starý zákon podporuje eschatologickou touhu. – Charakteristické rysy této exegeze: je přehnaně doslovná a mystická. – Píseň písní: jak a proč byla s takovou oblibou komentována.	
ŠESTÁ KAPITOLA: DÁVNÁ HORLIVOST	92
Svatý Benedikt a východní mnišství. – Návraty středověkých mnichů k církevním otcům. – Co znají z řeckých otců. – Evagriovy <i>Sentence</i> . – Órigenés, učitel Bible. – Latinští otcové. – Za co vděčíme svému Augustinovi a svatému Jeronýmovi. – Svatý Antonín ve středověku. – Patristický slovník: <i>theoria</i> , křesťanská filosofie, <i>disciplina</i> , „královská cesta“. – Středověcí mniši jako pokračovatelé církevních otců. – Svatý Bernard, „poslední z církevních otců“.	
SEDMÁ KAPITOLA: SVOBODNÁ STUDIA	111
Rozporná svědectví ohledně klasických autorů. – Byli čtení a studováni ve školách. – <i>Accessus ad auctores</i> : optimistický předpoklad, alegorická interpretace. – Glosa. – Ústní komentář. – Opisování. – Nedůvěra a obdiv. – Zájem o minulost. – Vliv klasických textů: citace, reminiscence, nápodoba. – Význam literárních témat. – Vztah k přírodě. – Literární nadsázka. – Potřeba rýmů. – Cisterciácký humor. – Mnišské umění. – Humanismus. – Mnišský styl.	
Třetí část PLODY MONASTICKÉ KULTURY	
OSMÁ KAPITOLA: LITERÁRNÍ ŽÁNRY	146
Literatura ticha. – Historie: proč ji mniši rádi čtou a píší. – Její „povznášejší“ cíl. – Historie a liturgie. – Kritický smysl a důvěřivost. – Životy svatých: hagiografická témata. – Pravda legendy a pravda dějin. – Mnišské kazatelství. – Nikdy neproslovená kázání. – „Sentence“. – <i>Dictare</i> : rétorika a psaní. – Listy psané mnichy: jejich účel, jejich vzory, jejich různorodost. – Přátelství v dopisech. – Antologie, plod četby a kontemplace.	
DEVÁTÁ KAPITOLA: MONASTICKÁ TEOLOGIE	179
Její existence. – Její místo v teologii. – Dvě různá místa a dvě různá prostředí: škola a klášter, jejich vztahy a jejich rozdíly. – Tradicionalismus mnichů projevující se v jejich jazyce a umírněném používání dialektiky. – <i>Sancta simplicitas</i> . – Kontemplace a pokrok křesťanské nauky: Eadmer. – Tajemství lásky. – Spekulace a obdiv. – Stálá hodnota a omezení této teologie.	

DESÁTÁ KAPITOLA: BÁSEŇ A LITURGIE	217
Liturgie, syntéza všech umění. – Monastické spisy o liturgii jsou vzácné. – Velké množství monastických spisů <i>pro</i> liturgii. – Tropy a různé básně. – Biblická poezie. – Triumf víry. – Gramatika, metrika, zpěv a duchovní hudba ve službách zbožnosti. – Život textů. – Vyzařování liturgie.	
EPILOG: LITERATURA A MYSTICKÝ ŽIVOT.	233
Individuální úspěchy či kultura prostředí. – Kultura neaktuální, avšak účinná. – Krásný styl jako pocta Bohu. – <i>Mea grammatica Christus</i> . – Literatura a upřímnost. – Umění, druhá přirozenost. – Autorova mentalita a odpoutanost. – Duchovní zkušenost a mystická literatura. – Svoboda, obnaženost a vnitřní ticho.	
DODATKY	
I. Řehole svatého Benedikta a Píseň písní.	247
II. O mnichovi, který spí při oficiu	248
III. Spekulatívni teologie Laurenta Bertranda.	248
IV. Poznámka k ilustracím	249
V. „Patres“ et „magistri“	251
VI. Pozice svatého Anselma	253
Obr. I. – Svatý Bernard vyučuje mnichy	254
Obr. II. – Rozjímání nad žaltářem	255
Obr. III. – Sub umbris arborum.	256
Obr. IV. – Filosofie, umění a básníci podle Herrady z Landsbergu	257
Rejstřík osobních a místních jmen	258
Rejstřík názvů a pojmů	267

